The Kurdistan Republic In 1946
مەشخەڵی کۆماری کوردستان ناکوژێتەوە
پانۆرامای مێژووی کۆماری کوردستان
کۆکردنەوە و ئامادە کردنی: ڕەحمان نەقشی
حیزبی دێموکراتی کوردستان
Kurdistan Democratic Party
٧٢

هەفتاو دوو ساڵ پێش ئێستا

ئامادەکردنی: رەحمان نەقشی

حەفتاو دوو ساڵ لەمەو پێش لە رۆژی ٢ی ڕێبەندانی ٢٦٤٥ی کوردی بەرامبەر بە ٢٢ی جانێویری ١٩٤٦ی زایینی لە شاری مەهاباد یەکەم کۆماری کورد، واتە کۆماری کوردستان بە هۆی حیزبی دێموکڕاتی کوردستان ڕاگەیاندرا. دیارە لەسەر کۆماری کوردستان لێکۆڵینەوە و هەڵسەنگاند و وتاری زۆر نووسراون. هەر بۆیە پێویست بە دووپات کردنەوە ناکات. من لێرە دا دەگەریمەوە بۆ دووی ڕێبەندانی ساڵی ١٩٤٦ لە چوارچرای شاری مەهاباد و سەرنج دەدینەوە بەشیک لە بەرێوەبردنی رێورەسمی دامەزرانی ئەم کۆمارە، تابزانین ئەم رۆژە مەزنە چۆن بەرێوە چووە.

سەر لە بەیانی رۆژی دووی ڕێبەندانی ساڵی ٢٦٤٥ی کوردی مەهاباد هەوایەکی خۆش و لەباری هەبوو، خەڵکێکی

زۆر لە بەردەمی ئەو دوو شەقامە گەورەی شار کۆبوونەوە کە تێکەڵی چوارچرا دەبن هێزە نیزامیەکانی کۆمار (کە دواتر بە هێزی پێشمەرگە ناودیر کران) ناوەندی چوارچرای دەپاراست، ئەندامانی کۆمیتەی ناوەندی حیزبی دێموکراتی کوردستان لەبەر مەحکەمە چاوەڕوانی هاتنی جەنابی پێشەوا قازی محەممەدیان دەکرد.

جەنابی پێشەوا لەگەڵ حاجی باباشێخ و چەند گەورە پیاوی دیکە بە کۆڵانە لیژەکەی مەحکەمە دا شۆر بۆوە و کاتێک گەیشتە بەردەم پێشوازیکەران لەگەڵ ژنراڵ بارزانی و سەرۆک عەشیرەتەکانی ریزی پێشەوە دەستی دایەوە و پاشان بەرەو چوارچرا وەڕی کەوت.

بە نێزیک بوونەوەی پێشەوا قازی. دەنگی مارشی موزیک و سرودی میللی کوردستان و چەپلە ریزان و هۆرا و هەست و شەوق و زەوقی بێ وێنە ئاسمانی شاری داگرت.

بەر لەوەی پێشەوا قازی بچێتە سەر سەکۆی وتاران دان کە لە ناوەندی چوارچرا دامەزرا بوو. بە ئەندامانی کۆمیتەی ناوەندی حیزب ڕاگەیاندرا بچن قورئان و نەخشەی و ئاڵای کوردستان بێنن.

پاشان سەرۆکی شارەوانی مەهاباد " غەنی خوسرەوی" بە پێی پرۆگرامی دیاری کراو، مێتینگی ڕاگەیاندیی کۆماری کوردستانی کردەوە و پیرۆزبایی لە پێشەوا قازی و نەتەوەی کورد کرد پێشەوا قازی محەممەد رێورەسمی سوێند خواردنی بە جێ هێنا و فەرمووی:

ئەمن بە خودا بە کەلامی عەزیمی خودا، بە نیشتمان، بە شەرافەتی میللی کورد.
بە ئاڵای موقەدەسی کوردستان سوێند دەخۆم کە تا ئاخرین هەناسەی ژیانم و
رژانی دوایین تنۆکی خوێنم بە گیان و ماڵ لە رێی ڕاگرتنی سەربەخۆیی و
بەرز کردنەوەی ئاڵای کوردستان دا تێ دەکۆشم و نیسبەت بە رەئیسیی
جەمهووری کوردستان و یەکیەتی کورد و ئازەبایجان موتیع و وەفادار بم.

لەم کاتە دا کە چەپڵەلێدانی کۆمەڵانی بەشداری رێورەسمەکە شاری وەلەرزە خستبوو. دروشمی بژی کوردستان، بژی حیزبی دێموکرات، بژی پێشەوای کورد قازی دەگەیشتە ئاسمان.

چوارچرا و شەقامەکانی شار بە چراو ئاڵای کوردستان رازیندرابوونەوە، خەڵک بەرادەیەک شاد و بە کەیف بوون، کە مەهاباد لە هەموو ژیانی دا قەت رۆژێکی واخۆش و پڕ لە شادی و شادمانی بەخۆوە نەبینی بوو.

هیوای خەڵک پشکوتبوو، کەس بیری لە دوا رۆژ نەدەکردەوە، پێشەوا وشەیەکی رێک و بە ناوەرۆک بوو، کە خەڵکەکە لەو رۆژە دا خەلاتی قازیان کرد و بە دوای ئەو رۆژە دا بوو بە پێشگۆ پاشگوی ناوی قازی محەممەد.

پێشەوا قازی، لەسەر سەکۆی دروست کراو بە چێو لە چوارچرا دا کە هەم کۆماری کوردستانی لێ ڕاگەیاند و هەم لە رێگای ئاواتی نەتەوەکەی دا سەری لێ دانایەوە وتاری مێژووی کۆمیتەی ناوەندی

حیزبی دێموکڕاتی کوردستانی خوێندەوە.

دەنگی پێشەوا کە وتارەوانیکی بە ناوبانگ بوو، ئێستاش لە گوێ ئەو کەسانە دا دەزرینگی تەوە کە ئەو رۆژە لە جێژنی ڕاگەیاندنی کۆماری کوردستان دا بەشدارییان کرد بوو.

بەڵێ رۆژی ٢ی ڕێبەندان خۆشتر و روونـاکترین رۆژانی مێژووی شەش هەزار ساڵەی نەتەوەی کورد بوو، شاری مەهاباد گەڵێک زیندو و دڵگەرم بوو، خەڵک بە کەیف و شاد بوون تەنانەت ئاسمانی وڵاتیش رووگەش بوو و لە گەڵ خەڵک شادی دەکرد.

مەل و باڵندەکانی سەردار و تلیی بەرقی شاریش چریکەی بەختەوریان لێدەهات و دەتگوت ئەوانیش بەو روداوە خۆشە دەزانن و جێژنەیانە، روخساری لاوان گەش و هەوای شار دڵرفین و عەتراوی بوو. دەتگوت شەماڵ بۆن و بەرامی قەندیل و سامرەندی بە دیاری بۆ شار هێناوە، مەهاباد رۆژانی وا خۆش و لەباری بە خۆوە نەدیبوو، چونکە دڵان هەموو پێکەوە و لە یەک سەرچاوە ئەویش لە عەشق و ئەوینی نیشتمان. عەشقی ئازادی و سەربەخۆیی، عەشقی پێشەوای خۆشەویست و حیزبی دێموکراتی کوردستان سەرچاوەی دەکرت.

سەرچاوە: کتێبی حکوومەتی کوردستان نووسینی: نەوشیروان مستەفا ئەمین

پانۆرامای مێژووی کۆماری کوردستان

٢ی ڕێبەندانی ساڵەکانی ١٣٢٥ - ١٣٢٤ (١٩٤٦ – ١٩٤٥)

ڕێورەسمی ئاڵا هەڵکردن

١- ١٧ی دێسەمبەری ١٩٤٥ (٢٦ی سەرماوەزی ١٣٢٤) بەبەشداری پێشەوا قازی محەممەد و هەیئەتی حیزبی دێموکراتی کوردستان و دەیان هەزار کەس لە کۆمەڵانی خەڵکی کوردستان لەسەر بانی هەیئەتی رەئیسەی میللی کوردستان ئالای پیرۆزی کوردستان لە شاری مەهاباد هەڵکرا .

٢- ١٩ی دێسەمبەری ١٩٤٥ (٢٨ی سەرماوەزی ١٣٢٤) کات ژمێر ٩ی بەیانی بە خوێندنەوی سرودی قوتابیانی کورد و ئەرمەنی و ئاسۆری و چەپلە لێدان و شادی بەبەشداری بەرچاوی خەڵکدا ئالای پیرۆزی کوردستان لە شاری نەغەدە هەڵکرا.

٣- ٢٨ی دێسەمبەری ١٩٤٥ (٧ی بەفرانباری ١٣٢٤) کات ژمێر ٨ی بەیانی رێورەسمی هەڵکردنی ئاڵا بەبەشداری حاجی بابە شیخ و کۆمەڵانی بی وێنەی خەڵک بە خوێندنەوی سرود و موسیقا لەسەربانی قەڵای شاری بۆکان هەڵکرا.

٤- ٢٤ی دێسەمبەری ١٩٤٥ (٣ی بەفرانباری ١٣٢٤) کرانەوەی قوتابخانە بۆ فێرکردنی وتنەوەی وانە بە زمانی زکماکی کوردی و لە زمانی بیگانە کاندا تەنیا زمانی رووسی دەوترایەوە.

٥- ٢ی جانێوێری ١٩٤٦ (١٢ی بەفرانباری ١٣٢٤) کۆبوونەوەی هەیئەتی فەرهەنگی کوردستان و پەسند کردنی چەند بڕیاری گرنگ بۆ بە کوردی کردنی خوێندن لە قۆتابخانەکانی کوردستان.

بەشێک لە رووداو و کار و تێکۆشانی سەردەمی کۆماری کوردستان

١- ٢٢ی جانێوێری ١٩٤٦ (٢ی ڕێبەندانی ١٣٢٤) لە کۆبوونەوەیەکی پان و بەرین دا کە نوێنەرانی زۆر لە ناوچەکانی کوردستان تێدا بەشدار بوون لە چوارچرای شاری مەهاباد بەرەسمی کۆماری کوردستان راگەیاندرا.

٢- ٢٢ی جانێوێری ١٩٤٦ (٢ی ڕێبەندانی ١٣٢٤) کارێکی سەمبولێک کە بۆ یەکەم جار لە رۆژی ٢٦ی سەرماوەز (١٧ی دێسەمبەری ١٩٤٦) رویدا هەل کردنی ئالأبوو کەلە ٢ی ڕێبەندان لە مەهاباد رەسمیەتی پێ درا و لە پاشان لە شارو گوندەکانی کوردستان دووپات کرایەوە.

٣- ٢٣ی جانێوێری ١٩٤٦ (٣ی ڕێبەندانی ١٣٢٤) بۆ نێشاندان و وەفاداری (بەیعەت) هێزی پێشمەرگەی کوردستان بە سەرۆک کۆمار پێشەوا قازی ڕێورەسمێکی بەشکوو لە شەقامی وەفایی لە مەهاباد بەڕێوە چوو.

٤- ٢٣ی جانێوێری ١٩٤٦ (٣ی ڕێبەندانی ١٣٢٤) کۆبوونەوەی وەزارەتی هێزی پێشمەرکەی کوردستان بۆ ڕێکخستنی پێشمەرگە.

٥- ٢٤ی جانێوێری ١٩٤٦ (٤ی ڕێبەندانی ١٣٢٤) ئاهەنگێک بۆ جیژنی سەربەخویی و ناساندنی سەرۆک کۆمار پێشەواقازی بۆ ئەفسەران و پێشمەرگەکانی هێزی ناوەندی دێموکراتی کوردستان لە پێشمەرگەخانەی هیزی دێموکراتی کوردستان.

٦- ٢٥ی جانێوێری ١٩٤٦ (٥ی ڕێبەندانی ١٣٢٤) ئاهەنگی بەرپرسانی راگەیاندن بە بۆنەی ٢ی ڕێبەندان و ناساندنی پێشەوا قازی بە بەشدارانی ئەم ڕێورەسمە.

٧- ٢٦ی جانێوێری ١٩٤٦ (٦ی ڕێبەندانی ١٣٢٤) بەڕێوەچوونی ڕێورەسمێک بەبەشداری پێشەوا قازی لە لایەن

ئەندامانی شیرکەتی تەرەقی کوردستان،و بەززازانی مەهاباد.

٨- ٢٦ی جانێوێری ١٩٤٦ (٦ی ڕێبەندانی ١٣٢٤) بەرێوە بردنی جێژنێکی گەورە لە لایەن کەلیمی یەکانی شاری مەهاباد بە بۆنەی ڕاگەیاندنی کۆماری کوردستان.

٩- ٢٩ی جانێوێری ١٩٤٦ (٩ی ڕێبەندانی ١٣٢٤) کات ژمێر ٢ی پاش نیوەرودا لە لایەن حاجی سەید عەبدوڵڵا ئەفتەدی جیژنیکی زور جوان بە شانازی پیشوای کوردستان گیرا پاش ووتاریکی زور لە لایەن سەید عەبدولعەزیز پیرۆزبایی بنەماڵەی نەهری خوێندەوە.

١٠- ١١ی فیورییەی ١٩٤٦ (٢٢ی ڕێبەندانی ١٣٢٤) پێک هێنانی حکوومەتی کوردستان وهەیئەتی رەئیسەی میللی (کابینەی سەرۆک وەزیران) ئەو هەیئەتە لە ١٤ وەزیر پێک هاتبوو.

١١- ١٣ی فێبریویری ١٩٤٦ (٢٤ی ڕێبەندانی ١٣٢٤) بڵاو کردنەوەی دوو بریاری کۆمەڵایەتی رەئیسی هەئیەتی میللی کوردستان: ١- رەدو کەوتنی کچان و ژنان قەدەغەیە ٢- پرسەی مردو بە ئەمری شەرعی ئیسلام بێ.

١٢- ١٥ی فێبریویری ١٩٤٦ (٢٦ی ڕێبەندانی ١٣٢٤) بەرێوەچوونی ڕێورەسمیک بە بۆنەی جیژنی سەربەخویی و ناساندنی پێشەوای کوردستان لە گوندی بالانیش بەبەشداری گەلیک لە ئاغا و جوتیارو فەلاح دەوروبەری بالان و ورمی.

١٣- ٢٨ی فێبریویری ١٩٤٦ (٩ی رەشەمی ١٣٢٤) بانگهێشتنی مەلا مستەفا بارزانی و پیشوازی فەرمی لەلایەن پێشەوا قازی بۆ شاری مەهاباد.

١٤- ١ی مارچی ١٩٤٦ (١٠ی رەشەمی ١٣٢٤) لەلایەن مامۆستایانی قۆتابخانەی کچان کاتژمێر ٢پاش نیوەرو لە سالونی ئیدارەی فەرهەنگ جێژنیکی زورجوان بە بۆنەی پێک هاتنی ئاواتی چەندین ساڵەی نەتەوەی کورد و ناساندنی پێشەوا و سەربەخویی کوردستان بەبەشداری ئەندامانی حیزبی دێموکراتی کوردستان و خەڵکی شاری مهاباد بەرێوە چوو.

١٥- ١٥ی مارچی ١٩٤٦ (٢٤ی ڕەشەمی ١٣٢٤) دامەزرانی ڕێکخراوی یەکیەتیی ژنانی دێموکراتی کوردستان.

١٦- ٢٠ی مارچی ١٩٤٦ (٢٩ی ڕەشەمی ١٣٢٤) نامەی پێشەوا قازی محەممەد سەرۆک کۆماری کوردستان بۆ سکرتێری گشتیی پارتیی کۆمۆنیستی ئازەربایجان میر جەعفەر باقرۆف.لەسەر هەل و مەرجی هێزەکانی دەوڵەتی ناوەندی ئیران.

١٧- مارچی ١٩٤٦ (خاکەلێوەی ١٣٢٥) بڵاوکردنەوەی گوڤاری کوردستان ژمارە ٣ کە گۆڤارێکی ئەدەبی، مێژوویی و کۆمەڵایەتی بوو (ژمارەکانی ١ و ٢ی ئەم گوڤارە لە سەرماوەزی ساڵی ١٣٢٤ - دێسامبری ١٩٤٥ بڵاو کرابوونەوە).

١٨- ٤ی ئەپریلی ١٩٤٦ (١٥ی خاکەلێوەی ١٣٢٥) ڕێککەوتننامەیەک لەسەر چوونەدەر لەشکری سوور بە ئیمزای قەوام و سادچیکۆف بڵاو کرایەوە.

١٩- ٢١ی ئەپریلی ١٩٤٦ (١ی بانەمەڕی ١٣٢٥) دامەزرانی دیوانی شەری هیزی دێموکرات, وپەسەند کردنی یاسای سەزادانی کەلە ٩ خاڵ پێک هاتبوو.

٢٠- ٢٣ی ئەپریلی ١٩٤٦ (٣ی بانەمەڕی ١٣٢٥) پەیمانی دۆستایەتی و هاوکاری لە نێوان دوو حکوومەتی کوردستان و ئازەربایجان لە لایەن دوو هەیئەتی ڕەسمی بە سەرۆکایەتی پێشەوا قازی و جەعفەری پیشەوەری لە شاری تەورێز ئیمزا کرا.

٢١- ٢٤ی ئاوریلی ١٩٤٦ (٤ی بانەمەڕی ١٣٢٥) وەرێ کەوتنی ستوونێکی ئەرتەشی ئێران بۆ گەیاندنی چەک و تەقەمەنی و خواردن بۆ دوو پادگانی بانەو سەردەشت کە لە گوندی قاراوا لە گەڵ هیزەکانی بارزانی تووشی شەر بوون.

٢٢- ٢٥ی ئەپریلی ١٩٤٦ (٥ی بانەمەری ١٣٢٥) پێشەوای قازی سەرۆک کۆماری کوردستان دەگەڵ سەرۆک وەزیر و باقی وەزیرانی ئازەربایجان و سەرانی فیرقەی دێمۆکرات چوونە شاە گۆلی و هێزی ئازەربایجانیان بەسەر کردەوە.

٢٣- ٢٧ی ئەپریلی ١٩٤٦ (٧ی بانەمەڕی ١٣٢٥) پەسند کردنی یاسای سەزادان بەرامبەر بە ئەمرییەی ژمارە ١٦٠٧ - ١.٢. ٢٥ ی کۆمیتەی مەرکەزی(حیزبی دێمۆکڕاتی کوردستان) دیوانی شەری هێزی دێمۆکڕاتی پێک هات .

٢٤- ٢٨ی ئەپریلی ١٩٤٦ (٨ی بانەمەڕی ١٣٢٥) سەفەری دەستەی نوێنەرایەتی تێکەڵاوی ئازەربایجان و کوردستان بە سەرۆکایەتی پێشەوەری و قازی محەممەد بۆ تاران.

٢٥- ٢٩ی ئەپریلی ١٩٤٦ (٩ی بانەمەری ١٣٢٥) کورتەی نوتقی پیشەوەری و پێشەوا لەکاتی سەفەر بۆ تاران لە فڕۆکەخانەی تەورێز.

٢٦- ٢٩ی ئەپریلی ١٩٤٦ (٩ی بانەمەری ١٣٢٥) هێرشی هێزی زەمینی و هەوای هێزەکانی ئێرانی بۆ سەر بنکەکانی هێزی پێشمەرگەی دێموکرات لە شاخی بیژنگ بەسەر،کەلی سەرا،وکیوی بالومان.ئاکامی ئەوشەرە بۆ بە هۆی تێک شکانی هیزەکانی دەوڵەتی.

٢٧- ٣٠ی ئەپریلی ١٩٤٦ (١٠ی بانەمەڕی ١٣٢٥) بۆ یەکەم جار دەزگای رادیۆ کە پێیان دەگوت ئیستاسیۆنی رادیۆ لە رێ و رەسمی تایبەت دا بە وتاری پێشەوا قازی محەممەد لە شاری مەهاباد کرایەوە.

٢٨- ٢ی مای ١٩٤٦ (١٢ی بانەمەڕی ١٣٢٥) دوو نامەی ژنراڵ محەممەد رەشید خان، فەرماندەی هێزی بۆکان و ناوچە وبەرپرسی جەبهەی سەقز، لەسەر چونیەتی شەر وپیشنیارەکانی خۆی بۆ بەرپرچدانەوەی هێزی دوژمن بۆ پێشەوا قازی..

٢٩- ٥ی مای ١٩٤٦ (١٥ی بانەمەری ١٣٢٥) کۆبوونەوە پێشەاو قازی لە گەڵ هێندێک لە سەرانی عەشائیری مەنگۆر،مامەش،زەرزا، گەورک، دیبوکری،قەرەپاپاغ و ئەفسەرانی بییانی هێزی دێموکرات.

٣٠- ١٠ی مای ١٩٤٦ (٢٠ی بانەمەری ١٣٢٥) لەشکری سوور هێزەکانی سۆڤیەت ئێرانی بەجێ هێشت.

٣١- ١٢ی مای ١٩٤٦ (٢٢ی بانەمەری ١٣٢٥) قەوام سەرۆک وەزیرانی ئێران هەیئەتی ئازەربایجانی تاوانبار کرد

که ئاماده نیین پێشنیارەکانی دەوڵەتی ناوەندی قبووڵ بکا.

٣٢- ١٣ی مای ١٩٤٦ (٢٣ی بانەمەڕی ١٣٢٥) وەفدی هاوبەشی کوردستان و ئازەربایجان بە سەرنەکەوتوویی لە تاران گەرانەوە.

٣٣- ١٤ی مای ١٩٤٦ (٢٤ی بانەمەڕی ١٣٢٥) پیشەوەری گەرایەوە تەوریز رایگەیاند کە دەوڵەتی ناوەندی داوای تەسلیم بوونی بێ شەرت و مەرج دەکا (قەیدو شەرت) لە ئازەربایجان دەکا.

٣٤- ١٦ی مای ١٩٤٦ (٢٦ی بانەمەڕی ١٣٢٥) ئەبولقاسمی سەدری قازی نوێنەری حکومەتی کوردستان لە تاران گەرایەوە مەهاباد.

٣٥- ٢١ی مای ١٩٤٦ (٣١ی بانەمەڕی ١٣٢٥) ئەبولقاسمی سەدری قازی لە میتینگێک دا لە مەهاباد راپۆرتێکی دەربارەی گفتوگۆکانی خۆیان لە تاران بۆ کۆمەڵانی خەڵک باس کرد.

٣٦- ٢١ی مای ١٩٤٦ (٣١ی بانەمەڕی ١٣٢٥) وتاری پێشەوا قازی محەممەد لەمیتینگی ئەو رۆژە دا بۆ سەران و سەرکردە و ژنرال و مەزنانی کوردستان وبەشدارنی چەند هەزارکەسی کۆمەڵانی خەڵک.

٣٧- ٥ی مای ١٩٤٦ (١٥ی بانەمەری ١٣٢٥) بەشداری دەستەی نوێنەرایەتی کۆماری کوردستان و هێزی پێشمەرگە لە رێو رەسمی بەرێ کردنی لەشکری سوور لە شاری تەورێزێ .

٣٨- ٢٦ی مای ١٩٤٦ (٥ی جۆزەردانی ١٣٢٥) دانیشتن و وتوێژی کاربەدەستانی ئێران لە گەڵ نوێنەرانی کۆماری کوردستان بۆ پیشگیری لەتیکهەڵچوون لە نێوان هێزەکان دا پێشنیاری ناوچەیەکی بی لایەنی ٤کیلومیتری لە سەقزەوە، .بەرەو بانە و لەسەقزەوە بەرەو بۆکان.

٣٩- ٣١ی مای ١٩٤٦ (١٠ی جۆزەردانی ١٣٢٥) دەستنیشان کرانی مەلا مستەفا بارزانی وەکو ژەنرال لەسوپای کۆماری کوردستان لەلایەن پێشەواقازی محەممەد سەرۆک کۆماری کوردستان.

٤٠- ١٥ی جوونی ١٩٤٦ (٢٥ی جۆزەردانی ١٣٢٥) پادەگانی سەقز بەسەرکردەیی سەرلەشکر حاجی عەلی رەزم ئارا دەستی کرد بە ئاگربارانی هێزەکانی پێشمەرگەی دەورو بەری شاری سەقز.

٤١- ١٦ی جوونی ١٩٤٦ (٢٦ی جۆزەردانی ١٣٢٥) چاوپێکەوتنی نێوان رەزم ئارا و پێشەوا قازی لە سەر ریکەوتنی ٥ی جوزەردان لە گوندی سەرای بۆکان و سەقز.

٤٢- ٢٠ی جوونی ١٩٤٦ (٣٠ی جۆزەردانی ١٣٢٥) هاشمۆف کونسۆلی سۆڤیەتی لە ورمێ چوو بۆ لای پێشەوا قازی لە گوندی سەرا.

٤٣- ٢٢ی جوونی ١٩٤٦ (١ی پووشپەری ١٣٢٥) وتوێژی پەیامنیری ئاژانسی فرانس پریس لە گەڵ پێشەوا قازی محەممەد سەرۆک کۆماری کوردستان.

٤٤- ٢٩ی جوونی ١٩٤٦ (٨ی پووشپەری ١٣٢٥) قەوام سەرۆک وەزیرانی ئێران حیزبی دێموکراتی ئێران حیزبی دەوڵەتی خۆی دامەزراند.

٤٥- ٥ی جووڵای ١٩٤٦ (١٤ی پووشپەری ١٣٢٥) کۆبوونەوەی کۆمیتەی ناوەندی و تەواوی سەرکردەو و کاربەدەستانی ئیدارات بۆ ئامادەکاری و پەروەردە و فێرکردنی (تەعلیمات)ی پێشمەرگە.

٤٦- ٥ی جووڵای ١٩٤٦ (١٤ی پووشپەری ١٣٢٥) کات ژمێر ٨ی بەیانی محەممەد حوسێن خانی سەیفی قازی وەزیری بەرگری و ژنراڵ مایۆر مستەفا بارزانی دەگەڵ ژمارەیەک پێشمەرگە بۆ سەردانی جەبهە وەرێ کەوتن.

٤٧- ٩ی جووڵای ١٩٤٦ (١٨ی پووشپەری ١٣٢٥) لەسەربانگهێشتنی فەرمی قازی محەممەد بۆ تاران، مهابادی بەرەو تەورێز بە جێهێشت. پاش گۆفتگو لە گەڵ کاربەدەستانی حکوومەتی ئازەربایجان و شوورەوییەکان، بە فڕۆکەیەیەکی شیرکەتی هەوایی سۆڤیەت بەرەو تاران وەرێکەوتن.

٤٨- ٩ی جــوولای ١٩٤٦ (١٨ی پووشــپەری ١٣٢٥) بــۆ جــێ بــەجێ کردنــی رێکەوتنەکــەی نوێنــەرانی حکوومــەتی کوردستان لە شارەکانی سەقز، بانە و سەردەشت وەزێری هیزی میللی کوردستان ژنـرال سـەیفی قـازی لـە نامەیـەکی رەسمی محەممەد نانەوازادە جێگری سیاسی وەزارەتی هیزی کوردستان بۆ ئەو کارە دانا.

٤٩- ١٠ی جوولای ١٩٤٦ (٢٠ی پووشپەری ١٣٢٥) جەولەی سەحرایی پێشمەرگەکانی هێزی ناوەنـدی کوردسـتان لـە دەرووەی شاری مەهاباد.

٥٠- ١٣ی جوولای ١٩٤٦ (٢٣ی پووشپەری ١٣٢٥) حکوومەتی قەوام پێشەوا قـازی محەممەدی بـانگ کرد بـۆ تـاران بۆ گفتوگۆ لەسەر رێکخستنەوەی جوری پەیوەندی دەوڵەتی ناوەندی و حکومەتی کوردستان.

٥١- ١٧ی جوولای ١٩٤٦ (٢٧ی پووشپەری ١٣٢٥) گەرانەوەی پێشەوا قـازی لە سەفەری تـاران و پێشـوازی گـەرمی کۆمەلانی خەڵک لە مەهاباد.

٥٢- ١٨ی جــوولای ١٩٤٦ (٢٨ی پووشــپەری ١٣٢٥) وتــوێژی رۆژنامــەی رەهبــەر ئورگــانی حیزبــی تــوودە لــە گــەڵ پێشەوا قـازی دەربـارەی گفتوگۆکانی لە گەڵ کاربەدەستانی تـاران.

٥٣- ١٨ی جوولای ١٩٤٦ (٢٧ ی پووشپەری ١٣٢٥) گەرانەوەی پێشەوا قـازی لە نێو بـە پیلەوە هـاتن و پێشوازی ئەندامان و کۆمیتەی ناوەندی حیزبی دێمۆکڕاتی کوردستان و کاربەدەستانی حکوومەتی کە تـا مانـدواو بـە پیـل بەرێزیانەوە هاتبوون و هەروەها لە لایەن خەڵک و ژمارەیەکی زۆر لە عەشیرەتەکان و گوندنشـینەکان کە هەسـتی خۆیان دەردەبڕی و گوڵبارانیان دەکرد گەیشتەوە مهاباد".

٥٤- ٢٦ی جوولای ١٩٤٦ (٤ ی گەلاوێژی ١٣٢٥) وتـاری پێشەوای قـازی محەممەد لە کاتێک دا خۆی ئـامادە کردبـوو بۆ سەفەری ورمێ و دیداری لە گەڵ قەواموسەلتەنە و باس لەسەر هەڵ و مەرجی کوردستان بۆ ژمارەیەکی زۆر لە ئاغایانی مامەش و زەرزا و ئەندامانی حیزبی دێمۆکڕاتی کوردستان و ژمارەیەکی زۆر لە خەڵکی شار.

٥٥- ٢ی ئاگۆستی ١٩٤٦ (١١ی گەلاوێژی ١٣٢٥) سێ کەس لە بەرێوەبەرانی حیزبی توودەی ئێران بوون بە وەزێری کابینەی قەوام (ئیرەج ئەسکەندەری، د.فیرووز کەشاوەرز، مورتەزا یەزدی)

٥٦- ٢ی ئاگۆستی ١٩٤٦ (١١ی گەلاوێژی ١٣٢٥) تەلگرافی پێشەواقازی بۆ رێبەرانی حیزبی دێموکراتی ئێران، حیزبی توودەی ئێران، حیزبی ئێران و فیرقەی دێموکراتی ئازەربایجان ئامادەی حیزبی دێموکراتی کوردستانی بۆ بەرە دەگەڵ هێزە ئازادیخوازەکان راگەیاند.

٥٧- ١٥ی سێپتەمبەری ١٩٤٦ (٢٩ی گەلاوێژی ١٣٢٥) دیداری پێشەوا قازی محەممەد سەرۆک کۆماری کوردستان لەگەڵ ئارچیبالد ڕوزڤێلت بەرپرسی هەواڵگری سەفارەتی ئەمریکا لە تاران. لە شاری مەهاباد .

٥٨- ٢١ی سێپتەمبەری ١٩٤٦ (١٣ی خەرمانانی ١٣٢٥) سەردانی قەدری جەمیل پاشا وەکوو نوێنەری پارتی دێمۆکڕاتی کوردی سووریە لە شاری مەهاباد و دیدار و چاو پێکەوتنی لە گەڵ پێشەوا قازی محەممەد و کاربەدستانی کۆماری کوردستان، و نزیک حەوتوویەک لە مهاباد بووە.

٥٩- ٢٣ی نۆڤەمبەری ١٩٤٦ (٢ی سەرماوەزی ١٣٢٥) زەنجان بە تەواوی کەوتە دەستی دەوڵەتی ناوەندی و هێزەکانی حکوومەتی میللی ئازەربایجان کە لە زەنجان بوون چووکترین بەربەرەکانی یان لە خویان نێشان نەدا.

٦٠- ٣ی دێسەمبەری ١٩٤٦ (١٢ی سەرماوەز ١٣٢٥) رێکخراوی حیزبی توودە لە"زیراب" مازەندەران بزووتنەوەیەکی چەکدارانەی دەست پێ کرد.

٦١- ٥ی دێسەمبەری ١٩٤٦ (١٤ی سەرماوەزی ١٣٢٥) لەسەر پێشنیاری پێشەوا قازی شوورای شەر بە بەشداری ١٠ کەس و سەرۆکایەتیی خودی پێشەوا بریاری بەربەرەکانی بەرامبەر بە ئەرتەشی دەوڵەتی ناوەندی درا.

٦٢- ٦ی دێسەمبەری ١٩٤٦ (١٥ی سەرماوەزی ١٣٢٥) بانگهشتنی سەرۆکەکانی عەشایر و ئەندامانی کۆمیتەی ناوەندی و گەورە پیاوان بۆ راوێژ و بریاردان و دوا هەڵوێست بە رامبەر هاتنەوەی ئەرتەش و دەسەڵاتی ئێران لە مزگەوتی هەباس ئاغای مەهاباد.

٦٣- ١٠ی دێسەمبەری ١٩٤٦ (١٩ی سەرماوەزی ١٣٢٥) لە شارەدێی خۆجامیر لە نزیک مەراغە کۆبوونەوەیەک بە ئامادەبوونی سەرۆکی حکوومەتەکانی ئازەربایجان و کوردستان پێک هات. دواجار و بڕیار درا بۆ پێشگرتن لە پێشڕەوی هێزەکانی ئەرتەشی ئێران هێزەکانی ئازەربایجان و کوردستان ئامادەی بەرگری و خۆڕاگری بن .

٦٤- ١١ی دێسەمبەری ١٩٤٦ (٢٠ی سەرماوەزی ١٣٢٥) لە تەورێز شورای شەر پێک هات بوو، بەڵام توشی ڕاڕایی و سەرلێشوان و لە سەر بڕیارێکی روون ساخ نەبوو بونەوە.

٦٥- ١٢ی دێسەمبەری ١٩٤٦ (٢١ی سەرماوەزی ١٣٢٥) لەشکری دەوڵەتی ناوەندی گەیشتە شاری تەورێز واتە ڕاست ساڵێک پاش پێکهاتنی حکوومەتی میللی ئازەربایجان.

٦٦- ١٢ی دێسەمبەری ١٩٤٦ (٢١ی سەرماوەز ١٣٢٥) فەرمان درا بە هێزەکانی پێشمەرگە لە جەبهەکانی سەقز، بانە و سەردەشت بکشێنەوە و ڕێ بۆ ئەرتەش چۆڵ بکەن.

٦٧- ١٤ی دێسەمبەری ١٩٤٦ (٢٣ی سەرماوەزی ١٣٢٥) هێندیک کەس لە پیاوە ناسراوەکانی مەهاباد بە تایبەتی ئەوانەی دژی کۆماری کوردستان بوون لە گەڵ چەند سەرۆک عەشیرەتیک چوون بۆ پێشوازی لەشکرو وەفاداری خۆیان لە لایەن شاری مەهابادەوە بە سەرتیپ هومایوونی ڕاگەتاند (لەنێو ئەوانەدا میزا رەحمەتی شافعی،شێخ حەسەن شەمسی بورهانی و عەلی ئاغای ئیلخانی زادە)

٦٨- ١٤ی دێسەمبەری ١٩٤٦ (٢٣ی سەرماوەزی ١٣٢٥) زۆر لە بەرێوەبەرانی حیزبی دێموکرات چوون بۆ ماڵی پێشەواقازی بۆ ئەوەی پێکەوە دوا بڕیاری خۆیان بۆ مانەوە یان دەرباز بوون لە بەرامبەر لەشکری دەوڵەتی ناوەندی ساخ ببنەوە.

٦٩- ١٥ی دێسەمبەری ١٩٤٦ (٢٤ی سەرماوەزی ١٣٢٥) بەشێک لەکاربەدەستانی فیرقەی دێموکرات ئاشبەتالیان کرد و بەرەسمی تەسلیم بوونی خۆیان ڕاگەیاند. بەشێک دیکە لە رێبەرانی ئازەربایجان بڕیاری دەستنەکردنەوەیان دا، پیشەوەری لە سەر کار لادرا وبە پێچەوانەی ویستی خۆی برا بۆ سۆڤییەت.

٧٠- ١٥ی دێسەمبەری ١٩٤٦ (٢٤ی سەرماوەز١٣٢٥) ئەسئوف نوێنەری بازرگانی سوڤیەت مەهابادی بەجێ هێشت و گەڕایەوە بۆ کۆنسولگەی سۆڤیەت لە ورمێ.

٧١- ١٦ی دێسەمبەری ١٩٤٦ (٢٥ی سەرماوەزی ١٣٢٥) مەلا مستەفا بارزانی بۆ داو جار چاوی بە پێشەوا قازی کەوت و داوای لێ کرد لەگەڵیان بروا ئەوانیش ئامادەن لە ژێر ئەمری پێشەوا دابن بەڵام پێشەوا مانەوەی لە نێو خەڵک دا هەڵبژارد.

٧٢- ١٦ی دێسەمبەری ١٣٤٦ (٢٥ی سەرماوەزی ١٣٢٥) پێشەوا قازی بە تەلیفون قسەی لە گەڵ سەرتیپ هومایونی کرد خۆی و حاجی بابا شێخ و سیفی قازی چوون بۆ پێشوازی سەرتیپ هومایونی.

٧٣- ١٧ی دێسەمبەری ١٩٤٦ (٢٦ی سەرماوەزی ١٣٢٥) لەشکری دەوڵەتی ناوەندی ئێران بەهاوکاری بەشێک لە عەشایر شاری ماهابادیان داگیر کرد واتە راست پاش ساڵێک کە بە چەک کردنی شارەوانی مەهاباد خەڵک خۆی دەسەڵاتی سیاسی بە دەستەوە گرتبوو.

٧٤- ٣٠ی دێسەمبەری ١٩٤٦ (٩ی بەفرانباری ١٣٢٥) دادگای رەوالەتی و ناعادلانەی هەر سێ قازی پێکەوە دەستی پێی کرد ئەو دادگایە نهێنی بوو، نەیان دەهێشت کەس بزانی چێ لە دادگا روودەدا.

٧٥- ٩ی جانێوێری ١٩٤٧ (١٩ی بەفرانباری ١٣٢٥) پێشەواقازی بۆ خۆی داکۆکی یەکی رێک وپێک و ئازایانەی کرد کە ١٤ کات ژمێری خایاند و هەموو تاوانەکانی دادگای فەرمایشیی لەشکری شای رەد کردەوە.

٧٦- ٢٣ی جانێوێری ١٩٤٧ (٣ی رێبەندانی ١٣٢٥) واتە ساڵێک و رۆژێک پاش ئەوەی بە سەرۆک کۆماری کوردستان هەڵبژێرا پێشەوا قازی محەممەد یەکەم سەرۆک کۆماری کوردستان و محەممەد حوسێن سەیفی قازی و ئەبولقاسمی سەدری قازی مەحکووم بە ئیعدام کران.

٧٧- ٣٠ی مارچی ١٩٤٧ی (١٠ی خاکەلێوەی ١٣٢٦) پێشەوا قازی محەممەد: یەکەم سەرۆک کۆماری کوردستان محەمەد حسێن خانی سەیفی قازی: جێگری سەرۆک کۆمار و وەزی هێزی بەرگری کۆماری کوردستان و ئامۆزای

پێشەوا قازی، ئەبولقاسمی سەدری قـازی: نـوێنەری خەڵکی مەهابـاد و دەوروبەری لە پارڵمـانی ئێـران، نـوێنەری حکوومەتی کوردستان لە تـاران و بـرای بچوکی پێشەوا قـازی محەممەد .لـە چوارچرای شـاری مەهاباد لە سێدارە دران.

ناساندنی کابینەی کۆماری کوردستان

١- پێشەوا قـازی محەممەد: سەرۆک کۆمـاری کوردستـان، قـازی محەممەد کوڕی قـازی عەلی, کوڕی میـرزا قـاسم قازیيە. رابردووی ئەو بنەماڵەیە لە شـاری سـابڵاغ بۆ چوار سەدە پێشتر دەگەڕێتەوە. ئەوان نـە تـەنیا لـەلای خەڵک بەڵکوو لەلایەن دەسەڵاتداران و بەرپرسانی حکوومەتییش جێگەی ڕێزو تەقدیر بوون.

٢- حـاجی بابـە شێخ سیادەت: سـەدری هەیئـەت ڕەئیسە (سـەرۆک وەزیـر) خـەڵکی شـاری بۆکـان بـوو، لـە کـاتی ڕاگەیاندنی کۆماری کوردستان دا تەمەنی ٦٨ ساڵ بوو. بەڕێزیان لە بنەماڵەی سەیدەکانی زەمبیل بـوو و لـە کـارو باری شەرعی دا زۆر زانا و کارامە بوو . لە هەستان و دانیشتنی گشتی دا لە گەڵ خەڵک باش دەجووڵاوە.ئەندامی ژ.ک نەبوو، لە ساڵی ١٣٢٤ لە گەڵ بزووتنەوەی نەتەوەیی حیزبی دێمۆکرات کەوت.

٣- محەممەد حوسێنی سەیفی قازی: وەزیـری بـەرگری، جێگـری سـەرۆک کۆمـاری، ئەنـدامی کۆمیتـەی ناوەنـدی حیـزب ئـامۆزای خودالێخۆشبوو قـازی محەممـەد. دڵخوازانـە ببـوو بـە ئەنـدامی ژ.ک .فەرمانـدەیی ئەرتەشـی نەتـەوەیی کوردستانی بە ئەستۆوە بوو.بەڕێزیـان کەسێکی زۆر گـەرم بـوو و بـوێری و ئـازایی لـە بـاوکی سـەیفولقوزات شـاعیری شۆڕشگێڕی کورد بۆ بە میرات بە جێ مابوو.

٤- مـەنافی کـەریمی: وەزیـری فەرهـەنگ، ئەنـدامی کۆمیتـەی ناوەنـدی حیـزب ٢٥ سـاڵە لـە ئەنـدامانی ژ.ک، یاریدەدانی قازی محەممەدی لە کاروبارەکانی لە مەڕ کۆمیتەکانی حیزبی لە ئەستۆوە بوو.

٥- محەممەد ئەمین موعینی: وەزیری ناخۆی، ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی حیزب نزیکییەکی زۆری لەگەڵ بازرگانانی سۆڤیەت لە تەورێز هەبوو و جێی باوەڕی و دڵنیایی ئەوان بوو.

٦- سەید محەممەدی ئەیووبیانی مەرکەزی (تەها زادە): وەزیری تەندروستی، ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی حیزب لاوێکی سی ساڵە بوو و بۆ خۆی خۆی پێگەیاندبوو و لە ئەندامانی لە مێژینەی کۆمەڵەی ژ.ک بوو.

٧- عەبدولرەحمانی ئێلخانیزادە (موهتەدی): وەزیری کاروباری دەرەوە لە خاوەن موڵکانی بە دەستەڵاتی شاری بۆکان، خوێندنی ئایینی زۆر باشی هەبوو یەکێک لە ئەندامانی هەڵکەوتووی ژ.ک بوو، تەمەنی نزیک ٣٥ساڵ دەبوو و لە پێناو ژ.ک دا چەرمەسەرییەکی زۆری کێشابوو.

٨- سمایل ئاغای ئێلخانیزادە: وەزیری رێگاوبان تەمەنی ٣٥ ساڵ بوو کوڕی مەحموود ئاغای ئێلخانیزادە ، لە بنەماڵە بەدەسەڵاتەکانی شاری بۆکان بوو. لە ساڵی ١٩٤٤ دا بوو بە ئەندامی ژ.ک.

٩- ئەحمەدی ئیلاهی: وەزیری بازرگانی. ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی حیزب تەمەنی ٤٠ ساڵ بوو، لە سەرەتای دامەزرانی ژ.ک دا بوو بە ئەندام. شارەزایەکی باشی هەبوو لە سەر پرسی ئابووری.

١٠- خەلیلی خوسرەوی: وەزیری کار ٣٨ ساڵان ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی حیزب لە ئەندامانی ژ.ک بوو، لە سەرەتاوە کە تەشکیلاتی حیزب بە تەواوی نهێنی بوو زۆربەی دانیشتنەکان لە ماڵی بەڕێزیان دەکران.

١١- کەریمی ئەحمەدەین: وەزیری پۆست و تێلێگراف،ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی حیزب ٤٠ ساڵان بوو، لە ساڵی ١٩٤٥ دا بوو بە ئەندامی ژ.ک.

١٢- حاجی مستەفای داودی: وەزیری ئابوری، ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی حیزب ٥٥ ساڵان لە بنەماڵە ناسراوەکانی مەهاباد بوو، لە ساڵی ١٩٤٥ دا ئەندامەتی ژ.ک ی پەژراند، لە تەجارەت و سەودا و مامڵە دا زۆر زانا وئاگای لە مەسەلەکانی رۆژانە بوو.

١٣- مەلا حوسێنی مەجدی: وەزیری دادپەروەری ٦٥ ساڵان خوێندەوارترین و بەنێوبانگترین پیاوی ئایینی بوو و ئیعتبار و بایەخی دینی و قەزایی زۆر بەرزی هەبوو.

١٤- مەحموودی وەلیزادە: وەزیری کشت و کاڵ ٢٣ ساڵان مەدرەسەی بەرزی کشتوکاڵی کەرەجی تەواو کردبوو، لە ساڵی ١٩٤٣ دا بوو بە ئەندامی ژ.ک ، لە کاروباری کشتوکاڵ دا خاوەن ڕا بوو.

١٥- سەدیقی حەیدەری: وەزیری ڕاگەیاندن (تەبلیغات)، ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی حیزب لە دامەزرێنەرانی ژ.ک، لە کاروباری حیزبی دا زۆر چالاک بوو و لە پێناو ئازادی کوردستان دا زەحمەتی زۆری کێشا.

شەهیدانی کۆماری کورستان

١- خۆشەوی خەلیل مزوری: ٢٥ی جۆزەردانی ١٣٢٥ (١٥ی جوونی ١٩٤٦) لە پێشمەرگەکانی هێزی لکی بارزانی لە شەڕێکی قارەمانانە دا لە گەڵ ئەرتەشی ئێران لە جەبهەی سەقزلە گەڵ ١٠پێشمەرگەی دیکە بریندار دەبێ وسەرەڕای ئەوەی دەگەیێندرێتە نەخۆشخانە لە تەورێز دوای چوار ڕۆژ شەهید دەبێ.

٢- محەمەدی نانەوازادە: ٢٥ی پووشپەڕی ١٣٢٥ (١٦ی جوولای ١٩٤٦) سەرپۆلی ٢ جێگری سیاسی وەزارەتی هێزی کۆماری کوردستان لە کەوتنە خوارەوەی فرۆکە لە نێزیک کەلیخان نێوان بانە وسەقز.

شەهیدانی لە سێدارە دراوی کۆماری کوردستان لە شاری سەقز

١- عەلی بەگی شێرزاد: ٢٥ی ڕێبەندانی ١٣٢٥ (١٥ی فێبریویری ١٩٤٧) (عەلی بەگی یەکشەوە) یەکێک لە خاوەن مڵکانی گوندی یەکشەوە وفەرماندەرانی هێزی چڵی ٥ی ناوەندی هێزی کۆماری کوردستان سەر بە عەشیرەتی فەیزوڵابەگی لە ناوچەی بۆکان لە تەنیشت حەوزی بۆکان لە سێدارە دڕا.

٢- شێخ ئەمینی ئەسعەدی: ٢٥ی ڕەشەمی ١٣٢٥ (١٤ی مارچی ١٩٤٧) (شێخ ئەمینی کەسنەزان) خاوەن مڵکی گوندی "کەس نەزان"ی سەقز، ئامۆزای شێخ سدیقی ئەسعەدی.

٣- شێخ سدیقی ئەسعەدی: ٢٥ی ڕەشەمی ١٣٢٥ (١٤ی مارچی ١٩٤٧) شێخ سدیقی یازی بولاغی خاوەن مڵکی گوندی "یازی بلاغی" سەقز، ئامۆزای شیخ ئەمینی کەسنەزان .

٤- عەلی ئاغای جەوانمەردی: ٢٥ی ڕەشەمی ١٣٢٥ (١٤ی مارچی ١٩٤٧) (عەلی ئاغای تەمووتە) خاوەن مڵکی گوندی "تەمووتە" و لە هۆزی گەورکی سەقز.

٥- ڕەسووڵ ئاغای مەحموودی: ٢٥ی ڕەشەمی ١٣٢٥ (١٤ی مارچی ١٩٤٧) (ڕەسووڵ ئاغاتی میرەدێ) خاوەن مڵکی گوندی "میرەدێ" و لە هۆزی گەورکی سەقز.

٦- ئەحمەد خانی شەجیعی: ٢٥ی ڕەشەمی ١٣٢٥ (١٤ی مارچی ١٩٤٧) (ئەحمەد خانی کەڵتەگە) خاوەن مڵکی گوندی "کەڵتەگە"ی سەقز و لە بەرەبابی ڕەشید خانی شەجیعولسەلتەنەی عەشیرەتی فەیزوڵابەگی.

٧- عەلی خانی فاتیح: ٢٥ی ڕەشەمی ١٣٢٥ (١٤ی مارچی ١٩٤٧) (عەلی خانی قەلەندەر) خاوەن مڵکی گوندی "قەلەندەر"ی سەقز لە بەرەبابی حاجی حەمە حەسەن بەگی عەشیرەتی فەیزوڵابەگی.

٨- حەسەن خانی فەیزوڵا بەگی: ٢٥ی ڕەشەمی ١٣٢٥ (١٤ی مارچی ١٩٤٧) (حەسەن خانی کانی نیاز) خاوەن مڵکی گوندی کانی نیاز"ی سەقز لە بەرەبابی ئاغا شێربەگی عەشیرەتی فەیزوڵابەگی.

٩- محەمەدخانی دانیشوەر: ٢٥ی ڕەشەمی ١٣٢٥ (١٤ی مارچی ١٩٤٧) خاوەن مڵکی گوندی "ئاڵکەلوو"ی سەقز و و یەکێکی دیکە لە کوڕانی خەلیل خانی فەیزوڵابەگی سەر بە بەرەبابی ئاغا شێربگە و برای ئەحمەد خانی فاروقی، لە بنەماڵەی فەیزوڵابەگی.

١٠- محەمەدخانی فەیزوڵابەگی: ٢٥ی ڕەشەمی ١٣٢٥ (١٤ی مارچی ١٩٤٧) (حەمەخانی باباخان بەگ) خاون مڵکی گوندی "قارەوا چکۆڵە"ی سەقز سەر بە بەرەبابی ئاغا شێربەگی عەشیرەتی فەیزوڵابەگی.

١١- عەبدوڵا خانی مەتین: ٢٥ی ڕەشەمی ١٣٢٥ (١٤ی مارچی ١٩٤٧) (عەبدوڵا خانی داشاڵووجە) خاون مڵکی گوندی"داشاڵووجە"ی سەقز و یەکێکی دیکە لە کوڕانی خەلیل خانی فەیزوڵابەگی سەر بە بەرەبابی ئاغا شێربگە و برای ئەحمەدخانی فاروقی و محەمەد خانی دانیشوەر و لە بنەماڵەی فەیزوڵابەگی بوو.

١٢- ئەحمەد خانی فاروقی: ٢٥ی رەشەمی ١٣٢٥ (١٤ی مارچی ١٩٤٧) (سالار سەدر)، موعاوینی هێزی بۆکان و ناوچە. شەهید ئەحمەدی فاروقی، کە بە "ئەحمەدخانی خەلیل خان" یان بە ناوی گوندەکەیەوە بە "ئەحمەد خانی قیلەسوون" دەناسرا و لە بنەماڵەی فەیزوڵابەگی بوو.

ئەحمەد خانی فاروقی و دووبرای شەهیدی عەبدوڵاخانی مەتین (عەبدوڵا خانی داشاڵووجە) و محەممەد خانی دانیشوەر (محەممەدخانی ئاڵکەلوو) لە گەڵ پێشەوا قازی محەممەد ، سەدری قازی و سەیفی قازی خاڵۆزا و پوورزا بوون.

شەهیدانی لە سێدارە دراوی کۆماری کوردستان لە شاری مەهاباد

١- پێشەوا قازی محەممەد: ١٠ی خاکەلێوەی ١٣٢٦ (٣٠ی مارچی ١٩٤٧) یەکەم سەرۆک کۆماری کوردستان لە چوارچرای شاری مەهاباد.

٢- محەممەد حسێن خانی سەیفی قازی: ١٠ی خاکەلێوەی ١٣٢٦ (٣٠ی مارچی ١٩٤٧) جێگری سەرۆک کۆمار و وەزی هێزی بەرگری کۆماری کوردستان و ئامۆزای پێشەوا قازی،

٣- ئەبولقاسمی سەدری قازی: ١٠ی خاکەلێوەی ١٣٢٦ (٣٠ی مارچی ١٩٤٧) نوێنەری خەڵکی مەهاباد و دەوروبەری لە پارڵمانی ئێران، نوێنەری حکوومەتی کوردستان لە تاران و برای بچوکی پێشەوا قازی محەممەد .

٤- عەبدوڵای ڕەوشەنفکر: ١٧ی خاکەلێوەی ١٣٢٦ (٧ی ئەپریلی ١٩٤٧) (عەبدوڵای خدر حەیرانێ) لە ئەفسەری هێزی پێشمەرگەی کۆماری کوردستان لە مەهاباد لە سێدارە درا.

٥- ڕەسووڵی نەغەدەیی: ١٧ی خاکەلێوەی ١٣٢٦ (٧ی ئەپریلی ١٩٤٧) لە مەهاباد لە سێدارە درا.

٦- محەممەدی نازمی: ١٧ی خاکەلێوەی ١٣٢٦ (٧ی ئەپریلی ١٩٤٧) لە ئەفسەرانی کۆماری کوردستان لە گەڵ سێ هاوڕێی دیکەی لە مەهاباد لە سێدارە درا.

٧- حامیدی مازووچی: ١٧ی خاکەلێوەی ١٣٢٦ (٧ی ئەپریلی ١٩٤٧) لە ئەفسەرانی کۆماری کوردستان و فەرماندەی دیژبانیی ناوەندی مەهاباد لە سابڵاغ لە سێدارە دران.

ئەفسەرانی شەهیدی لە سێدارە دراوی کۆماری کوردستان لە لایەن حکوومەتی عێراق

١- عێزەت عەبدولعەزیز: ٢٩ی جۆزەردانی ١٣٢٦ (١٩ی جوونی ١٩٤٧) سەرپۆلی ٢ عێزەت عەبدولعەزیز وچاوپێکەوتنی سەرلەشکر ڕەزم ئارا دوای سەرکەوتنی هێزی کوردستان لە شەڕی قارەوا.

٢- مستەفا خۆشناو: ٢٩ی جۆزەردانی ١٣٢٦ (١٩ی جوونی ١٩٤٧) سەرپۆلی ٢ فەرماندەی لکی ١ی هێزی بارزانیان لەسەردەمی کۆماری کوردستان.

٣- محەممەد قودسی: ٢٩ی جۆزەردانی ١٣٢٦ (١٩ی جوونی ١٩٤٧) (کاپیتان) محەممەد مەحموود قودسی لە سەردەمی کۆماری کوردستان دا لە زۆر بۆنە و ڕێوڕەسمی فەرمیدا بە نوێنەرایەتی ژەنەراڵ مایۆر مەلا مستەفای بارزانی وتەی پێشکەش کردووە و هەر وەها یەکێک لە نووسەرە چالاکە کانی ڕۆژنامەی کوردستان بووە .

٤- خەیروڵا عەبدولکەریم: ٢٩ی جۆزەردانی ١٣٢٦ (١٩ی جوونی ١٩٤٧) مایۆر(سەرلک) لە ئەفسەرانی کۆماری کوردستان .

چالاکوان و تێکۆشەرانی کۆچ کردووی سەردەمی کۆماری کوردستان

١- ساڵی ١٩٥٤ حاجی سەید بابە شێخی سیادەت: ڕەئیسی هەیئەتی ڕەئیسەی میللیی (سەرۆک وەزیر)کۆماری کوردستان لە دیی تورجان.

٢- ساڵی ١٩٦٨ دڵشادی ڕەسووڵی: جێگری وەزیری فەرهەنگ لە کۆماری کوردستان، ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی حیزبی دێمۆکڕاتی کوردستان، کۆنگرە یەکەم، لە باشووری کوردستان.

٣- ٢ی ئەپریلی ١٩٧٣ حوسێنی زێرینگەران (حوسێنی فرووهەر): ئەندامی ژمارە ١ی کۆمەڵەی ژێکاف، و ئەفسەر و چالاکێکی هێزی دێمۆکرات بووە لە تاران لە گۆڕستانی بەهەشتی زەهرا نێژراوە .

٤- ٢٧ی فێبریویری ١٩٧٩ سەید محەممەدی حەمیدی: نووسەر و ڕوناکبیرێکی سەردەمی کۆماری کوردستان، سەرنوسەری ڕۆژنامەی «کوردستان» ئۆرگانی حیزبی دیموکراتی کوردستان، سەرنوسەری گۆڤاری «کوردستان»لە شاری سنە.

٥- ١ی مارچی ١٩٧٩ مەلا مستەفا بارزانی یەکێک لە ژنراڵە گەورەکان وچالاک لە سەردەمی کۆماری کوردستان. و سەرۆکی پارتی دێموکراتی کوردستان.

٦- ١٨ی ئەپریلی ١٩٨٦ مامۆستا هێمن: چالاکوانی سەردەمی کۆمار وئەندامی کۆمەڵەی ژیانی کورد (ژ - ک) ئەندامی ئیفتخاری کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی چوارەمی حیزبی دێموکرات،تێکۆشەر و شاعیری ناوداری کورد لە شاری ورمێ.

٧ - ١٥ی جوولای ١٩٨٦ محەممەدی یاهوو: ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی یەکەم،نووسەر و لە کاربەدەستانی پایە بەرزی کۆماری کوردستان،لە شاری تاران.

٨- ١٢ی جانیۆیری ١٩٨٨ محەمەد ئەمین ئەحمەد میرزا مەنگوڕی: جێگری فەرماندەی هێزی بۆکان لە سەردەمی کۆماری کوردستان, شاعیر و نوسەری بەتوانا.

٩- ٢١ی فێبریویری ١٩٩١ مامۆستا هەژار (عەبدولڕەحمانی شەرفکەندی): ئەندامی کۆمەڵەی ژیانی کورد (ژ – ک) چالاک لە سەردەمی کۆماری کوردستان شاعیر، مێژوونووس و وەرگێری بە توانا لە شاری مەهاباد.

١٠- ٩ی نۆڤەمبەری ١٩٨٨ میرحاج ئەحمەد تاهیرئاکرەیی: سەرپۆلی ٢ فەرماندەی لکی ٢ی هێزی بارزانیان و بازرەسی جەبهەی سەقز لە سەردەمی کۆماری کوردستان،و یەکیک لە ئەندامانی رێبەری پارتی، لە شاری بەغدا.

١١- ٩ی مای ١٩٩١ رەحیم سەیفی قازی: فەرماندەی چڵی ٢، لە پۆلی ٣ی هێزی پێشمەرگەی کوردستان. و

ئەندامی چالاک لە سەردەمی کۆماری کوردستان ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی چوارەمی حیزبی دێموکرات لە باکۆ پێتەختی ئازەربایجان.

١٢- ٢٥ی دێسەمبەری ١٩٩١ محەممەد ئەمین مۆعینی: وزیری ناوخۆی کۆماری کوردستان ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی حیزب کۆنگرەی یەکەم، و باوکی سێ شەهید مۆعینی یەکان.

١٣- ٢٢ی مارچی ١٩٩٢ مەلا قادری مودەرەسی: ئەندامی دامەزرێنەری کۆمەڵەی ژیانی کورد و بەرپرسی "چاپخانەی کوردستان" لە سەردەمی کۆماری کوردستان لە مەهاباد ڕۆژهەلاتی کوردستان.

١٤- ١٧ی فێبریویری ١٩٩٨ مینا خانم قازی: ژنە تێکۆشەر و نیشتمانپەروەری کورد،خیزانی پێشەوا قازی محەممەد سەرۆک کۆماری کوردستان لە شاری مەهاباد.

١٥- ٦ی ئۆکتۆبەری ٢٠٠١ کەریم حیسامی: ساڵی ١٩٤٤ بۆتە ئەندامی کۆمەڵەی ژیانی کورد. ئەندامی دەفتەری سیاسی کۆنگرەی سێهەمی حیزبی دێموکرات، نوسەر و وەرگێر..بە هوی نەخۆشی شێرپەنجەی میشک لە ستۆکهۆلمی سوئید.

١٦- ٣١ی مارچی ٢٠٠٣ مەناف کەریمی: وەزیری فەرهەنگی کوردستان، ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی یەکەمی حیزبی دێمۆکڕات، دەستەی نوێنەرایەتی کورد بۆ سەفەری باکۆ، جیگری قازی محەممەد بۆ کاروباری کۆمیتەکانی حیزبی،

١٧- ٦ی فێبریۆیری ٢٠٠٩ عەبدولقادری دەباغی (مامەقالە): ئەندامی کۆمەڵەی ژیانی کورد (ژ – ک) تێکۆشەری دیرینی حیزبی دێموکرات نووسەر،وەرگێرو نیشتمانپەروەر. لە شاری لەندەنی بریتانیا.

١٨- ١٧ی سێپتەمبەری ٢٠٠٩ حاجی مارف ڕەشیدی: پێشمەرگەی سەردەمی کۆماری کوردستان، بەشدار لە شەڕی ئاواییەکانی "قارەواو مامەشا، لە شەڕی گەورەی گوندی "قارەوا" بریندار بووە. باوکی شەهید سەڵتەنە ڕەشیدی" لە ریزەکانی حیزبی دێموکڕات.

١٩- ٢٨ی ئاگۆستی ٢٠١٠ سەید عوبەیدیلای ئەییووبیان: نووسەر، زمانناس وڵێکۆڵەری ناوداری کورد و دوایین یادگاری کۆمەڵەی ژی - کاف و کۆماری کوردستان لە شاری مەهاباد.

سەرچاوەکان:

١- (چل ساڵ خەبات لە پێناو ئازادی) شەهید د. قاسملوو
٢- (حکومەتی کوردستان) لە نووسینی نەوشیروان مستەفا ئەمین.
٣- سایتی وێنەی کۆماری کوردستان (بەرێز حەسەن قازی)